

1923. A Szent István-Társulat fennállásának 75. évfordulójára jelent meg ez a szakszerű alapossgal, vonzó irodalmi formában megírt és előkelő ízléssel kiállított kötet. Két részre tagozódik. Az első fele a Társulat történetét öleli föl, a második pedig a kiadásában megjelent munkák felsorolását nyújtja időbeli sorrendben. Magasabb egységbe foglalva a két rész adatait, belőlük egy nagy nemzeti művelődési összesség hatalmas tényét kapjuk, melynek önmagában csakúgy, mint hatásai-ban történeti súlyú a jelentősége. A Szent István-Társulatot megalapításától kezdve napjainkig egységes és töretlenül megőrzött gondolat vezet: a katolikus kultúra. Programjának eme kizárólagosságából azonban sohasem ütközött ki bántóan avagy türelmetlenül a felekezeti él, de mindig következetes rendületlenséggel érvényesült benne a katolikus kultúrát fenntartó és tápláló szellemisége, amely végső elemzésben ezúttal a nemzet történeti gyökérzetét is igyekezett frissen tartani. Egyetemes irányú lévén kulturális célja, természetszerű volt történeti élete folyamán működésének sokoldalúsága, mely kiterjedt a nép, az ifjúság, a művelt közönség és a magasabbfokú, legtisztább tudományos világ területeire a legmodernebb formák határáig. A művelődés és tudás közvetítésének ez a programmatikus egysége és egységesítése szinte ideális a Szent István-Társulat munkájában, melyvel minden tiszteletre méltóan emelte nemzetnevelői hivatássá működését. A kultúra katolikus fel fogásából szükségképpen következik az egyetemesség igénye.

Ez magyarázza meg, miért találkoznak a Szent István-Társulat kiadványai között annyi fordítással. Egetően nagy szükség volt és lesz is ezekre mindig. Csakis a fordítások révén tud a magyar katolikus társadalom tudata bekapcsolódni a külföldi katolicizmus szellemi életébe, melynek hullámveréséről — a fordítások nélkül — igen sokszor idegen partok adnának számot.

Az a 75 év, melyet a Szent István-Társulat eddigi története felölel, joggal megérdemli, hogy egy egész nemzet, kultúrájának romjai közül is, hálával és örömmel tekintsen föl reá.

Brisits Frigyes.

Újabb Wilde-fordítások. Két újabb kötet a Geniusnak Wilde összes munkáit ígérő sorozatában. Az első, a *Gránátalmaház*, meséi közül foglal össze négyet, a költő legtöbbet emlegetett s lélekanalízisben legmélyebb darabjait. (Az ifjú király, Az infánsnő születésnapja, A halász meg a lelke, A csillaggyerek.) Mint többi meséi (a *Napkelet* májusi száma hosszasanban foglalkozott velük), ezek is tulajdonképen l'art pour l'art csecsebecséknek készültek s mégis nem egyszer iránydarabokként hatnak. A költőt itt is csak a tisztán artisztikus probléma érdekli, de tárgya, hősei és helyzetük már természetüknél fogva magukkal hoznak bizonyos tendenciát. A művész minden erkölcsön túlemelkedett gögjében nem keresi, de nem is kerüli az állásfoglalást: innen van, hogy erkölcsi célzatot érzünk ki belőlük. — Közönségünk előtt különben nem újak e mesék. Mintegy húsz év óta, (mióta a rendszeres Wilde-fordítások megindultak), kétszer is megjelentek: Mikes Lajos (Franklin; harmadik kiadás) és részben Hevesi Sándor (Magyar Könyvtár) fordításában. Bálint Lajos új fordítása mégis indokolt, bár több kifogást lehet ellene emelni. Impressionista stílusa jól talál Wilde stilizált formanyelvéhez; színes, dallamos, az élettől kellőképen távolságot tart, de nem tiszteli azt a határt, melyen túl a fordítónak nincs joga — különösen Wildenál, hol a kifejezés anynyira a költő sajátja — a költő dolgába, képeibe, kifejező eszközeibe beleavatkozni. (Pestis helyett nem fordíthat fájdalmat, hideg helyett meddőt, stb.) Némely magyartalansága és mesterkéltszólása már szinte modorosságként hat.

A másik kötet: A *Firenzei tragédia*, A *szent parázna*, két drámai töredéket tartalmaz. Mert töredék a Firenzei tragédia is, bár a kiadó jónak látja meg sem említeni, hogy a kis dráma csak félig Wilde műve. Majdnem a felét (a bevezető jelenetet a férj belépéséig), T. Sturge Moore írta, színelőadások céljaira kiegészítve a csonka darabot. E töredék különben közelről szemlélteti a költő dolgozási módját s a Wilde-féle dráma minden hibáját. Tárgya keresttől távolodik a köznapi élet-től: renaissance-kori szerelmi tragédia. Hősei közvetlen a krízis előtt

lépnek színpadra, mint kész jelleme; nem fejlődnek, nem küzdenek, csak beteljesedik fölöttük a végtet s kielégül a nagy érzés, mely feloldásra várt: a rideg kalmár felesége szerelmes, cirógató melegség után áhítozik s maga hívja fel az előkelő lovagot; midőn a férj belép s a kis szobában halálos párbajra készülnek, gvötrődve biztatja szerelmesét, hogy ölje meg az oktondi kalmárt; majd, midőn szerelmese elesik, ugyanezzel a vágyódással férje nyakába borul, mert nála találta meg, amit keresett: az erőt és szerelmet. E drámai forma alapján inkább lírai, mint drámai s több benne a művészet és fantázia, mint az élet. Az elfinomodott, csak dekoratív hatásokra törekvő dialógusok önmagukban szépek, de drámailag legtöbbször üresek és érdektelenek. Nyelvük csodálatos színekben pompázó, dallamos, hangulattal teli, reményt, vágyódást és kétségbeesést egyformán tükröző, de önmagáért való, pusztá ornamens. — E keresettséget és jellemzésttechnikát éreztetik a *Szent parázna* hézagos töredékei is. (A császár leánya megkívánja a szent remetét is, elcsalja barlangjából, de aztán maga megter, míg a barát nem tud többé szabadulni a csábító gyönyörtől.) — Wilde dússzínű, buja stílusát, az impresszionista parnaszian-lírást stilizált képeit Kosztolányi Dezső nagy művészettel reprodukálja.

Müller Lipót.

Ütlemlekek Olaszországból. *Írta: Dr. Török Pál.* (Győr, 1923. 72 l.) Egy tanulmányi kirándulásnak eleven, diákos humorral és éber, fürkésző szemre valló szemléletességgel megírt rajza ez a kis füzetek. Lóczy Lajos, az elhunyt kiváló geológus, Cholnoky László és Kövesligethy Radó vezetésével 1907 márciusában járt Olaszországban az az egyetemi hallgatókból álló társaság, melynek szerző is tagja volt. De az a 16 esztendő, mely száz másnak a súlyától roskadozva dübörgött el azóta fejünk felett, mintha mitsem koptatott volna le a képek színeségéből és a hangulat derűjéből. A tenger és a tűzhányó, valamint e két természeti tényezőnek Itália egész földrajzi történelmi és állami alakulására való döntő jelentősége: ezek alkották a tudományos vizsgálódás tárgyát és

tanulságait. Az igazi tudomány erejét és egészséges módszerét érezzük és látjuk a tudós Lóczy professzornak nagy szeretettel megrajzolt alakjában, akinek fejtegetései nyomán a tengermozások, a földtüremlések, a lávamezők életet és értelmet nyernek s megnyílnak azon eleven források, melyekből a földnek, a történelem talajának tudományos ismerete folytatn a népek életének igazi megértése is fakad. Íme, mikor a kis csapat hazafelé tartva áthalad Somogy hatalmas ugarföldjein, a szerzőben a magyar cselekvés óhaja kezd zsi bongani, hogy minden talpalatnyi magyar földet is úgy fölkeressen a munkás kéz, akár a sűrű lakosságú olasz föld minden megművelhető zugát. Boldog órák szép emlékeképpen szől hozzánk ez a rövidke rajz, de mély és értékes élményeket is tükrözött, melyek a tanulni vágyó ifjúság szívébe gyökerestek bele: mily drága és nemes gyümölese annak a fennkölt szellemből fakadt adománynak, mellyel néhai Semsey Andor ezt a tanulmányi kirándulást megvalósítani segítette. — ós —

Két új olasz füzet Petőfiről. Az egyiket Umberto Norsa, Petőfi ismert olasz fordítója írta és Rómában, a „Profilo“ című vállalatban adta ki; a másiknak szerzője Bydeskuty Sándor (Fiume, 1923). Mindkét munkácska derekasan hozzájárul ahhoz, hogy Petőfi ismeretét terjessze Olaszországban. Norsa és Bydeskuty füzei — mint a külföldi Petőfi-könyvek legnagyobb része — elsősorban biográfiát akarnak adni. Az első bő versidézeteivel és Petőfi költészetének rövid esztétikai méltatásával igyekszik a magyar költő lelkét és szépségeit az olvasó előtt föltárni, az utóbbi a magyar forradalom történetét mondja el részletesebben és inkább Petőfi politikai meg hazafias költészetével foglalkozik. A „szabad Magyarország fia“ dedikálja ezt a könyvet Torino városának, melynek „nemes és nagylelkű polgárai a magyar szabadságharc száműzötteit keblükre ölelték“. Bydeskutyval legföljebb abban nem értünk egyet, hogy Petőfi az „egyetlen tősgyökeresen magyar költő“; Umberto Norsával meg abban nem, hogy Petőfi az „első nagy magyar